

ČO JE CENA LUX?

Cena LUX, ktorá vznikla v roku 2007, je filmová cena, ktorú každoročne udeľuje Európsky parlament. Udeľovanie Ceny LUX má dva hlavné ciele: zamerať sa na verejné diskusie o Európe a podporiť obchodnú európskej (ko-)produkcie v rámci Únie. Slabou stránkou európskej kinematografie je však distribúcia, ktorú komplikujú jazykové prekážky. Cieľom Ceny LUX je ich prekonanie.

Vďaka Cene LUX môžu európske filmy osloviť širšie publikum, keďže poskytuje ich titulovanie a distribúciu. Prostredníctvom Ceny LUX Európsky parlament podporuje kultúrnu rozmanitosť a pomáha budovať mosty medzi Európanmi.

ČO SÚ FILMOVÉ DNI LUX?

Tri filmy vybrané do oficiálnej súťaže Cena LUX sa premietajú vo všetkých 28 členských krajinách Európskej únie v tom istom čase – na jeseň 2013. Na Filmové dni LUX, ktoré sú súčasťou Ceny LUX, sa k trom súťažným filmom vytvoria titulkové v 24 úradných jazykoch Európskej únie. Cieľom je podeliť sa o rozmanitosť a bohatstvo európskej kinematografie s čo najväčším počtom Európanov a diskutovať o témach, ktorým sa venujú filmy súťažiace o Cenu LUX 2013. Zaoberajú sa témami, ktoré sú nám všetkým blízke, rozprávajú naše príbehy, apelujú na naše city a riešia otázky, ktoré musíme riešiť my všetci.

AKO SA VYBERAJÚ FILMY?

Filmy vyberá porota zložená z odborníkov z oblasti kinematografie. Tri súťažné filmy sú výsledkom jej rozhodnutia.

O laureátovi rozhodujú a cenu udeľujú poslanci Európskeho parlamentu, tento rok 11. decembra.

ČO JE CENA DIVÁKOV?

Cena divákov umožňuje verejnosti zvoliť si svoj obľúbený film alebo tému Ceny LUX. Chodte na našu internetovú stránku luxprize.eu alebo Facebook a vyjadrite svoj názor. Víťaz Ceny divákov bude oznámený na Medzinárodnom filmovom festivale Karlovy Vary v júni/júli 2014. Symbolicky sa tak uzavrie tento ročník Ceny LUX a otvorí nový – ohlásením 10 filmov do oficiálnej súťaže 2014.

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize
#luxprize

WWW.LUXPRIZE.EU

FILMOVÉ DNI LUX

3 FILMY | 24 JAZYKOV
28 EURÓPSKYCH KRAJÍN
WWW.LUXPRIZE.EU

THE SELFISH GIANT

Réžia: Clio Barnard
Krajina: Veľká Británia
Rok: 2013
Dĺžka: 93 min
Hrajú: Sean Gilder, Siobhan Finneran, Lorraine Ashbourne, Steve Evets, Elliott Tittensor, Conner Chapman, Shaun Thomas
Produkcja: Tracy O'Riordan
Výroba: Moonspun Films, BFI Film Fund, FilmFour
Ocenenia/Výbery: Cannes 2013, Directors' Fortnight, Oficiálny výber ceny LUX 2013

Dej

Moderná bájka o 14-ročnom Arborovi a jeho najlepšom kamarátovi Swiftym. Vylúčení zo školy a „outsideri“ vo vlastnej komunite, stretávajú sa s Kittenom, miestnym zberateľom starého železa. Chlapci pre neho začnú zbierať železo pomocou koňa a voza. Swiftym má prirodzený vzťah ku koňom, Arbor obchodného ducha a dar reči. Spolu tvoria skvelý tím. Keď sa však Arbor začne správať ako Kitten, byť chamtivý a využívať druhých, napätie rastie, čo vedie k tragickej udalosti, ktorá ich nenávratne zmení.

THE BROKEN CIRCLE BREAKDOWN

Réžia: Felix van Groeningen
Krajina: Belgicko
Rok: 2012
Dĺžka: 110 min
Hrajú: Veerle Baetens, Johan Heldenbergh, Nell Cattrysse, Geert van Rampelberg, Nils de Caster
Produkcja: Dirk Impens
Koprodukcja: Frans Van Gestel, Arnold Heslenfeld, Laurette Schillings
Výroba: Menuet Producties, Topkapli Films
Ocenenia/Výbery: Berlinale 2013, Špeciálna cena divákov Panorama, CPH PIX 2013, Oficiálny výber ceny LUX 2013, Tribeca Film Festival 2013

Dej

The Broken Circle Breakdown je príbeh lásky medzi Elise a Didierom. Ona vlastní tetovací salón, on hraje v kapele na banjo. Napriek veľkým rozdielom je to láska na prvý pohľad. On rozpráva, ona počúva. On je oddaný ateista a naivný romantik zároveň. Ona má na krku vytetovaný kríž, no napriek tomu stojí nohami pevne na zemi. Po narodení malého dievčatka Maybelle je ich šťastie kompletné. Maybelle bohužiaľ v šiestich rokoch vážne ochorie. Didier a Elise na to reagujú veľmi odlišne. Maybelle im však nedá na výber. Didier a Elise za ňu budú musieť bojovať spoločne.

MIELE

Réžia: Valeria Golino
Krajina: Taliansko, Francúzsko
Rok: 2013
Dĺžka: 100 min
Hrajú: Jasmine Trinca, Carlo Cecchi, Libero De Rienzo, Vinicio Marchioni, Iulia Forte
Produkcja: Viola Prestieri, Riccardo Scamarcio, Anne-Dominique Toussaint, Raphael Berdugo
Výroba: Buena Onda, Les Films des Tournelles, Rai Cinema, Cité Films
Ocenenia/Výbery: Cannes 2013, Un Certain Regard, Brussels Film Festival 2013, Oficiálny výber ceny LUX 2013, Globi d'Oro 2013 - Najlepší debut, Najlepšia herečka (Jasmine Trinca)

Dej

Irene žije izolovaný a osamelý život. Jej tajnou prácou je pomáhať nevyliciteľne chorým ľuďom dôstojne zomrieť. Jedného dňa má podať novému „klientovi“ smrteľnú dávku, no zistí, že je zdravý. Irene odmieta spolupracovať na tejto samovražde. Od toho momentu sa Irene a Grimaldi ocitajú v nezvyčajnom a napätom vzťahu, ktorý Irene navždy zmení život.

Pretože film má schopnosť dojímať a kultúra má schopnosť učiť.

Pretože film a kultúra sú ideálne nástroje na objavovanie našej spoločnej minulosti a rozmanitosti.

Pretože sme zjednotení v rozmanitosti a EÚ je náš spoločný priestor.

Filmy **MIELE** (Valeria Golino), **THE BROKEN CIRCLE BREAKDOWN** (Felix van Groeningen) a **THE SELFISH GIANT** (Clio Barnard) sú na programe druhého ročníka FILMOVÝCH DNÍ LUX organizovaných Európskym parlamentom.

Spolu tieto výnimočné filmy odzrkadľujú bohatstvo, hĺbku a krásu európskeho filmu. Každý z nich individuálne poníma otázky našej spoločnosti, spracováva ich realisticky alebo idealisticky, ostro alebo jemne.

Pozri si tieto filmy a diskutuj na luxprize.eu o problémoch legitimity (alebo nelegitimity) rozhodnutia zmierniť bolesť druhého človeka, neschopného samostatne a slobodne ukončiť vlastné trápenie (MIELE), o spôsobe, akým mladí ľudia reagujú na nechcené vyčlenenie na okraj záujmu spoločnosti a inštitúcií (THE SELFISH GIANT), alebo o tom, ako dokáže tragická udalosť zmeniť pohľad mladého európskeho páru na svet, hodnoty a všetko spochybniť (THE BROKEN CIRCLE BREAKDOWN).

28 EURÓPSKYCH KRAJÍN

BELGIQUE / BELGIË
BRUXELLES / BRUSSEL

БЪЛГАРИЯ
СОФИЯ

ČESKÁ REPUBLIKA
BRNO

DANMARK
KØBENHAVN

DEUTSCHLAND
BERLIN, KÖLN, MÜNCHEN

EESTI
TALLINN

ÉIRE / IRELAND
CORCAIGH / CORK

ΕΛΛΑΔΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ESPAÑA
BARCELONA, GIJÓN,
LANZAROTE, SANTIAGO DE
COMPOSTELA, SEGOVIA,
SEVILLA

FRANCE
ANGOULÈME, MARSEILLE,
STRASBOURG

HRVATSKA
ZAGREB

ITALIA
ROMA, BOLOGNA

ΚΥΠΡΟΣ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ

LATVIJA
RĪGA

LIETUVA
VILNIUS, KAUNAS, PANEVĖŽYS

**LUXEMBOURG /
LUXEMBURG**
LUXEMBOURG / LUXEMBURG

MAGYARORSZÁG
BUDAPEST

MALTA
VALLETTA

NEDERLAND
LEIDEN

ÖSTERREICH
WIEN

POLSKA
WARSZAWA, WROCŁAW

PORTUGAL
LISBOA

ROMÂNIA
BUCUREȘTI

SLOVENIJA
LJUBLJANA

SLOVENSKO
BRATISLAVA

SUOMI / FINLAND
HELSINGFORS / HELSINKI

SVERIGE
STOCKHOLM

UNITED KINGDOM
LONDON, BELFAST, GLASGOW

SLEDUJTE,
DISKUTUJTE
A HLASUJTE

@luxprize
#luxprize

WWW.LUXPRIZE.EU

VEČNÉ PRIATEĽSTVO?

Dvoch chlapcov rovnakého veku spája pevné puto. Pochádzajú z rovnakého sociálneho a kultúrneho prostredia a obaja vyrastali v ťažkých rodinných podmienkach. Swifty má veľa mladších bratov a sestier a s rodičmi žijú vo veľkej chudobe: mama nemá z čoho platiť elektrinu, otec je nútený predat pohovku, jedlo majú biedne, jednotvárne a studené, keďže nezaplátili účty. Arbor žije len so slobodnou matkou, ktorá má problém vychovávať svojich dvoch synov: starší je závislý od drog, ťažko zvládnuteľný, často ho obťažujú veritelia a pravdepodobne kradne lieky určené pre Arbora. Mladší Arbor trpí ochorením (hyperaktivitou?) a dokáže sa upokojiť len vďaka liekom.

Medzi Arborom a Swiftym je veľká lojalita. Každodenná komunikácia je často drsná a násilná a spolu musia čeliť viacerým problémom. Títo dvaja chlapci sú pripravení dať peniaze získané za železo svojim rodinám, aby zaplatili účty a dlhy.

Predsa sú však veľmi odlišní. Arbor je malý, nervózny a chudý blondiak, Swifty je väčší, neotesaný a pokojnejší. Prvý je vodca, druhý ho nasleduje. V ich vzťahu však prekvapia znaky priateľstva - Swifty sa zdá byť jedinou osobou, ktorá môže upokojiť a uistiť Arbora počas jeho záchvatov, o čom svedčí prvá scéna filmu, ktorá končí záberom zblízka na ich prepletené ruky. Fyzická blízkosť chlapcov je očividná, či už ide o hašterenie, hry, či dokonca niekedy aj o nežné gestá.

V SKRATKE

Voľná adaptácia poviedky Oscara Wilda s názvom *Sebecký obor* rozpráva o dvoch dospievajúcich chlapcoch v súčasnom Anglicku, kde vládne chudoba a bieda. Arbor má veľké problémy. Stále je v pohybe, je proti akejkoľvek forme autority, vylúčili ho zo školy. Aj jeho priateľ Swifty je pre bitku na niekoľko dní vylúčený zo školy. Ponechaní sebe samým títo dvaja chlapci zistia, že si môžu zarobiť peniaze predajom železa obchodníkovi Kittenovi. Arbor je motivovaný najmä peniazmi, zatiaľ čo Swifty by sa rád dostal ku Kittenovým koňom, najmä k úžasnému klusákovi do záprahu.

ODCUDZENIE

Toto krásne priateľstvo sa však rozpadne rovnako rýchlo, ako sa menia vzťahy chlapcov s Kittenom a ako sa presadia ich vlastné osobnosti. Kitten ocení kvality Swiftyho, ktorý vie pracovať s koňmi a starať sa o ne. Tak mu zverí väčšiu zodpovednosť, najmä starostlivosť o vzácneho koňa, klusáka a dokonca aj povoz. Swifty si získava uznanie Kittena (každé z „povýšení“ je zdôraznené nadšeným „Get in“) a chce si prirodzene zachovať dôveru, ktorú mu Kitten prejavuje.

Arborovi zase chýba spontánna a prirodzená citlivosť Swiftyho. Tam, kde Swifty dokáže upokojiť zviera a dostať ho pod kontrolu, má Arborova brutalita a impulzivnosť opačný efekt. A tak Kitten nielenže vezme Swiftyho pod svoje krídla a stane sa tak určitým spôsobom jeho novým ochrancom, ale aj veľmi násilným spôsobom odmietne Arbora.

Dotknutý Arbor preto zradí Swiftyho a Kittena. Bezdôvodne zabije žriebätko. Chcel ho obetovať, len aby zistil, či je elektrický kábel padnutý na zem stále pod napätím; dokonca aj keď je kábel mimo napätia, Arbor sa ku káblu nemôže dostať bez pomoci Swiftyho. Zabitie žriebätko malo ublížiť Swiftymu, priateľovi koní. Mal to byť trest za to, že Arbora opustil. Takisto to bol jednoduchý spôsob ako zahnať nudu. Arbor okrem toho pravidelne kradne značné množstvá medi z Kittenových zásob a rozhodne sa ich predat inému obchodníkovi s kovmi (na Kittenovom koni a koči). Swifty, ktorý ho prekvapí, to považuje za ďalšiu zradu, keďže Kitten sa určitým spôsobom

stal jeho dobrodincom. Predaj sa Arborovi nepodarí uskutočniť a Kitten sa o tom dozvie: Vyhŕáza sa mu, že mu rozdrví ruku, pričom Swifty sa len vydesene pozerá.

DRÁMA A ROZUZLENIE

Keď Arbora okradol iný obchodník vznikol mu voči Kittenovi dlh, ktorý má splatiť ukradnutím rovnakého množstva medi z blízkej hlavnej elektrickej centrálky. Musí otvoriť zatvorený betónový poklop, vliezť dnu a vziať káble, ktoré sa tam nachádzajú. Znepokojivo tam však bzučí zvuk vysokého napätia. Arborovi, ktorý je sám so zvieratom v záprahu, sa nedarí premiestniť poklop. Swifty, hoci je vážne zranený, sa vydá pomôcť svojmu priateľovi. Práve on vstúpi do diery a je usmrtený elektrickým prúdom. Arbor prinesie telo Swiftyho Kittenovi, ktorý napriek všetkým očakávaniam, prevezme na seba celú zodpovednosť za túto nehodu.

Tak začína Arborov očistec. Chce sa skontaktovať so Swiftyho matkou. Viackrát klope na jej dvere, ale ona ho vždy odmietne. Ukryje sa pod svoju posteľ, ako sme ho videli počas jeho záchvatu na samom začiatku filmu. Je to jeho skrýša, odkiaľ ho bol schopný dostať len Swifty. Swiftyho matka za ním nakoniec príde a Arbor dostane odpustenie, na ktoré čakal. Matka jeho priateľa ho vezme do náručia.

Film končí pokojnou scénou: Arbor kefuje koňa, kamera spomalí a zakončí záberom na zviera. Interpretácia je už ponechaná na každého diváka. Starostlivosťou o toto zviera Arbor vzdáva hold svojmu zosnulému priateľovi.

TRPKÉ KONŠTATOVANIE

Film možno vnímať ako príbeh zničeného priateľstva a straty v kontexte priemyselného úpadku. K explicitným znakom hospodárskeho krachu (chudoba rodičov oboch chlapcov, neschopnosť platiť účty, nutnosť rozpredať základné zariadenie, prekvitajúci obchod so železom a inými zbernými materiálmi, ktorý núti ľudí bez peňazí kradnúť tieto materiály, ...) sa pridávajú aj ďalšie znaky, ktoré sa ťažšie interpretujú. Napríklad zábery priemyselného zariadenia (chladiace veže, priemyselné budovy) v hmle alebo za čiastočného svetla tak, aby nevynikla ich veľkosť, ale naopak, aby pôsobili akoby na konci svojej životnosti, akoby už neplnili svoj účel. Zobrazením spolunažívania zvierat v krásnych scénach (koní, oviec) sa tento pocit zdôrazňuje, akoby si príroda nárokovala svoje práva.

Hospodársky krach cítiť aj v sociálnych problémoch, ktoré sú tu načrtnuté: vylúčenie Arbora zo školy, ktorá tvrdí, že nie je schopná postarať sa o trochu iné dieťa, obchodovanie s drogami a ich užívanie, ktoré jeho bratovi ničia život, neschopnosť slobodnej matky, ktorá na výchovu svojich dvoch ťažko zvládnuteľných chlapcov zostala sama. Tento úpadok sa preto môže prejavíť aj v pocite straty prostredia, v ktorom platí zákon: deti sa šikanujú na dvore počas prestávky, Arborovmu bratovi sa vyhrážajú jeho veritelia a život obchodníkov so starým železom je mimoriadne tvrdý: Kitten získava od verejného orgánu potvrdenie o plate Arbora a Swiftyho pod klamlivou zámienkou, že sú maloletí, organizuje nezákonné a nebezpečné dostihy koní, vyhráza sa Arborovi rozdrvením ruky za to, že kradol. Iný obchodník so železom vezme Arborovu med' a nič mu za to nedá. V tejto

súvislosti sa tradičné postavy, ktoré majú mať autoritu, zdajú byť ešte bezmocnejšie: učiteľka nie je schopná vybudovať si rešpekt a dokonca aj policajti poslúchnu Arborov príkaz, aby si vyzuli topánky pred vstupom do domu. Film zobrazuje spoločnosť, ktorá sa odlišuje (aj pokiaľ ide o scenérie, v ktorých sa príbeh odohráva: rozkopané chodníky, zničené obchody, domy v schátranom stave), kde sa zdá, že každý deň prevláda právo najsilnejšieho a kde sa niektoré morálne hodnoty zdajú byť o to nevyhnutnejšie: priateľstvo medzi Arborom a Swiftym, aj napriek Arborovej zrade, ich lojalita voči svojim rodinám, priznanie viny Kittena, odpustenie, ktoré Arborovi udelí Swiftyho mama.

Film *The Selfish Giant* môžeme považovať za poviedku, či rozprávku zasadenú v realistickom kontexte (krádeže káblov sú vo viacerých krajinách Európy čoraz častejšie, trh s kovmi prekvitá, ceny kovov narastajú, zaznamenal sa aj nárast nezamestnanosti a chudoby rodín v niektorých regiónoch Európy), kde by hájenie humanistických hodnôt malo byť nevyhnutné.

Anne Vervier
Les Grignoux (Liège Brussels)

NIEKOĽKO NÁVRHOV NA ZAMYSLENIE

- Príbeh filmu sa odohráva v regióne Bradford, v Yorkshire, vo Veľkej Británii. Myslíte, že by sa mohol odohrať v inom európskom regióne? Prečo áno? Prečo nie?
- Elektrický prúd je témou, ktorá sa vo filme objavuje rozličnými spôsobmi: vysokonapäťové káble, smrť žriebätko a Swiftyho, nezaplatené účty Swiftyho rodiny, káble, ktoré sú možným zdrojom príjmu pre zberačov kovov. Akú úvahu možno rozpracovať, pokiaľ ide o tieto súvislosti s elektrinou a s nimi spojené metafory (napätie, odpor, Arbor je nervózny ako elektrická batéria atď.)?
- Niektoré estetické anticipované postoje sú vo filme *The Selfish Giant* dosť pozoruhodné, najmä absencia hudby, ale aj scény v prostredí, kde zvieratá (ovce, kone) žijú v blízkosti priemyselných zariadení. Ako by ste tieto anticipované postoje interpretovali?

